

„Nem súlyed az emberiség!”...

**Album amicorum
Szörényi László LX. születésnapjára**

Főszerkesztő: JANKOVICS József
Felelős szerkesztő: CSÁSZTVAY Tünde
Szerkesztők: CSÖRSZ Rumen István
SZABÓ G. Zoltán

Nyitólap: www.iti.mta.hu/szorenyi60.html

MTA Irodalomtudományi Intézet
Budapest, 2007

S. KOVÁCS ILONA

A „magyar ruhátskába öltöztetett” Grécourt

Fekete gróf kéziratosa magyar változata Grécourt Klementina című versére

Ha voltak is magyar libertinusok, sajnos, igen kevesen akadtak, és nem sok eredeti találmánnyal járultak hozzá a teológiailag-filozófiai jól megalapozott francia iskolához, de legalább ismerték a jelesebb francia szerzőket, és egyes műveiket megpróbálták átültetni magyarra. A számba jövő szerzők (Faludi, Verseghy, Ányos, Csokonai) közül érdekes kuriózumnak számít, bár kétségtelenül nem tartozik a legjobb vagy a legértékesebb költők közé, Galántai Fekete János gróf (1741–1803), aki fáradhatatlanul igyekezett átvenni és terjeszteni a libertinus eszméket és életstílust Magyarországon, a maga köreiben. Ezért aztán mint jelenség mindenképpen figyelemre méltó, és ezen felül még egyes költői próbálkozásai sem teljesen érdektelenek.

Fekete gróf öt nyelven levelezett a kor híres embereivel (köztük Voltaire-rel¹), barátkozott Ligne herceggel,² és hatalmas ünnepségeket rendezett fői kastélyában.³ Szorgalmasan olvasta a francia és olasz erotikus szerzőket, akiket nagy önbizalommal és kevés önkritikával próbált megszólaltatni magyarul. Irodalmi munkáit, válogatott leveleit és írásait maga gyűjtötte kötetbe, és adta ki saját költségén 1781-ben, hamis genfi impresszummal: *Mes Rapsodies ou Recueil de differens Essais de vers et de prose, du comte *** címen*. A kötetet új címmel *Ma Solitude sans chagrin, Oeuvre historique et Galant*

1 Lásd Claude MICHAUD kiváló cikkét Fekete levelező partnereiről: *Les correspondants du comte Fekete*, Dix-huitième siècle, 1980, 327–389.

2 Kettőjük kapcsolatáról lásd BÁRDOS Miklós összefoglalóját: *Le Comte Janos Fekete de Galanta, disciple hongrois du Prince de Ligne*, Nouvelles Annales Prince de Ligne, t. XIII (1999), 189–215. – Bárdos Miklós idézi mindazokat a Fekete-szövegeket, amelyekben a szerző Ligne herceget említi, továbbá újraközi a Függelékben Fekete két levelét a herceghez és egy költői levelét (*Épître au prince de Ligne frivolité de la pointe*). Áttekinti a francia nyelvű Fekete-szakirodalmat, amelyek közül a legfontosabbak: GYERGYAI (1963), a már idézett Claude MICHAUD (*Revue XVIIIe siècle*, 1980), VÖRÖS Imre szövegközlése (*Lettre à Voltaire ou plainte d'un Hongrois*, 1987) és az én cikkem (1989/90).

3 A fői kastély Voltaire Ferney-i házának mintájára készült.

en prose et en vers par un Comte Hongrois,⁴ és ezúttal hamis lausanne-i impresszummal újra kiadta 1789-ben. A kötetben egybegyűjtött írásokon kívül még számos szövege maradt kéziratban, ezeket idővel érdemes lenne legalábbis ismertetni.⁵ Az említett gyűjteményes kiadásban maga sorolja fel főbb forrásait, és egyesekre külön is utal a lapalji jegyzetekben. A szerelem művészetében elsősorban La Fontaine-t tekintette mesterének, őt követi Grécourt, Piron, Voltaire, Dorat, Boufflers, Chaulieu, Voisenon, Saint-Lambert, majd Scarron. Ligne herceg a kitüntetettek közé tartozik, akinek sikamlós verseire és sajátos szokásaira külön felhívja a figyelmet.⁶ A lista természetesen nem kimerítő, vagyis teljes: számos helyen kiegészítésre szorul. Nem említi például a felsorolásban Voltaire *Orléans-i szűzét*,⁷ amelyből pedig egy részt lefordított vagy Ovidiust, kinek több művéből egy-egy kisebb szövegrészt szintén átültetett magyarra.⁸ A francia sikamlós versek *Ajánlásában és Előszavában*⁹ nagyon szerénykedik, és azt állítja, hogy nem is törekszik La Fontaine nyomába érni, aki pedig sokakat megihletett, köztük olyan szerzőket, mint Piron, Grécourt, Boufflers, Voltaire. A későbbiekben, pl. a mesék alcímében vagy szövegében további szerzőket említ, mint fontos forrásait: Scarron, Wieland, sőt Boccaccio, stb. Scarron novellái közül ő is azt a nevezetes történetet vette át, amelyik sok követőre talált, pl. Beaumarchais is ezt a szöveget követi¹⁰ a *Sevillai borbélyban*, amikor az öreg gyámupa udvarlását az ifjú Rosina gúnyosan elutasítja.

Mivel Magyarországon igen nehéz a libertinus filozófia és erotikus művek nyomára lelni, az ismert, vagy időközben előkerült szövegeken kívül Kazinczy levelezésére hagyatkoztam, amikor a francia hatást próbáltam nálunk feltérképezni. A nagy irodalomszervező-diktátor sokat emlegeti Feketét a leveleiben, és a legtöbbször elítélő hangsúlyokkal. A teljes levelezésben előforduló említéseket – a könnyebb áttekintés és az ismétlések elkerülése kedvéért – több osztályba soroltam, mégpedig a következőkbe:

- 4 Az impresszum Lausanne-t jelöli meg, de hamisan. A mű in-16 formátumban két kötet.
- 5 Itt csak néhány érdekesebb művet említenék: *Esquisse d'un tableau mouvant de Vienne*, Vienne, 1787. vagy *Petites réflexions sur des objets plus ou moins petits, à l'usage de mes petits*, az utóbbi részben (az első 18 fejezet) ki van adva, de teljességében még soha nem jelent meg. Kéziratban maradt, többnyire töredékes fordításairól a későbbiekben lesz szó.
- 6 Ligne hercegről és kedvenc perverziójáról ezt írja: „... le prince connu sous le nom de Charlot [...] a écrit une Ode à la branlade, qui ne le céda guères à celle de Piron à Priape...”
- 7 Kézirat fordításainak legnagyobb része az MTA Kézirattárában található, pl. a Voltaire-töredék: *Az orléans-i szűz*, MTAK, M. Mss. Régi és újabb írók, 4°, 353, *Ovidius Szerelmei*, ibid. 684, de néhány darabot az OSzK Kézirattára őriz, mint pl. *Ovidius Szerelmestere*, OSzK, Quart. Hung. 152.
- 8 *Ars amatoria et Amores*, a jelzeteket lásd az előbbi jegyzetben.
- 9 *Dédicace de mes Contes et leur Préface à la fois*.
- 10 SCARRON, *La précaution inutile* a 8-as számot viselő mese forrása, az eredeti címe: *Le nouveau devoir de mariage ou Le Jaloux puni*.

- 1) politikai vonatkozások, pl. Fekete és Sztáray ügye¹¹
- 2) erkölcsi kifogások (milyen szokásokat ítelt Kazinczy botrányosnak Fekete viselkedésében, és milyen orgiákról hallott)¹²
- 3) szimpla pletykák¹³

Végül nem érdektelen megnézni, mennyivel engedékenyebb tollal rajzolja meg a galántai gróf portréját emlékirataiban, ahol velősen összefoglalja a lényegét: „Egyike azon házaknak, hol a diéta alatt legtöbb örömmel élék, a generális gróf Fekete Jánosé vala. Nagyon elmés, nagyon eleven és lelkes ember, széles olvasású. Erkölcsében, gondolkodásában, módjaiban félig francia, félig török. Atyja, az ország bírása gondos nevelést ad nekik, de ily lélekkel bírni nem könnyű; nem oda mennek, ahova vinni akarják, hanem ahova menni önmagoknak tetszik. Fekete két kötetben *Mes Rhapsodies* cím alatt adá ki francia nyelven írt verseit, s egy példányt két átalag tokajival küldé Voltaire-nak. Az öreg patriarcha megköszöné a két ajándékot, s a mint maga mondá nekem Fekete, francia dévajssággal azt veté mellé, hogy bora jobb, mint verse. Mások másként, s mint gyanítom, mivel nem hiszik, hogy oly társaságokban élt ember, mint Voltaire vala, ajándékot gorombasággal lehessen megköszönni.”¹⁴

Tud arról, hogy Fekete fordított Voltaire és Ovidius erotikus szövegeiből, de szemmel láthatólag nem volt a kezében a kétkötetes gyűjteményes kiadás (egyik változatban sem), mert a libertinus meséket nem említi. Kazinczy tehát fontos forrás, különösen, ha tiltott élvezetekről van szó, de erős kritikával kezelendő, mert elfogult és puritán. Alighanem az ő reakciója mutatja legjobban, milyen elítélően viszonyulhatott a legtöbb író és értelmiségi az olyan libertinus szerzőkhöz és művekhez, akiket Fekete (és más franciául olvasó magyar arisztokraták, mint Sztáray Mihály, az Erdődy-házaspár¹⁵ vagy a Teleki-család tagjai jól ismertek.

11 „... qui ont déposé leurs titres de noblesse tout en gardant la clef de chambellan et faisant porter les livrées à leurs valets...” etc.

12 Állítólag többször meztelenül fogadta vendégeit Fekete (lásd Kazlev n° 3064, 5220, 5231) és orgiát rendezett Pesten: A l’Hôtel des Electeurs à Pest, lásd uo., n° 3071, datée de décembre 1815, továbbá a 3064, 3060, 3070. számú leveleket. – Szalay László életrajzot készült írni Feketéről, de az soha nem jelent meg, talán el sem készült, viszont anyagot gyűjtött hozzá. Jegyzeteiben összefoglalja a libertinus Feketéről keringő pletykákat, lásd az 5220. számú levelet.

13 A tokaji borküldemény, illetve a tokaji bor esete Voltaire-rel szintén nem került el a figyelmét, és gonoszul elmeséli a történetet gróf Dessewffy Józsefnek 1808. június 8-i levelében, V/1304. sz. levél, 474.: „Vóltér is ugyan meg ditsérte derekasan az Istenben boldogúlt Gróf Feketét a’ Generálist, minekutánna ez neki egynéhány átalag Hegyaljai asszú szőlő borral és frantzia versekkel kedveskedett volna; de még is a’ tömjénezés közben is kintelenített meg vallani, hogy verseinél jobb a’ bora Ó Nagyságának.” Ugyanerre az esetre céloz a XXIII. kötetben (2. pótkötet) is, 103.

14 KAZINCZY Ferenc: *Pályám emlékezete*, kiad. ABAFI Lajos, Bp., Aigner Lajos, 1879, 162.

15 Az Erdődy-házaspár francia libertinus könyvgyűjteménye híres volt a korban, sokan említik, de a tiltott francia könyvek egyébként is nagy számban szerepeltek a magyar főúri könyvtárakban,

Itt most nem igyekszem áttekintő képet rajzolni Fekete általános műveltségéről vagy francia kultúrájáról, csak ezt az egy francia átvételét szeretném alaposabban ismertetni, ahol Grécourt abbé *Klementina* című pikáns versezetét ültette át magyarra, nemcsak nyelvileg, hanem a nemzet-karakterológiára is kiterjedően. Mivel Grécourt francia verse egyáltalán nem ismert nálunk, és könyvtárban is nehezen hozzáférhető, az összehasonlítás (és az élvezet) kedvéért közlöm teljes terjedelmében:

La Clémentine

Or écoutez, vous femmes inhabiles
A célébrer les doux jeux de Vénus,
Et vous aussi, bachelettes nubiles,
Si mes avis ja n'avez prévenus.
Mais en tout cas, c'est a vous que s'adresse
Certaine bulle en ce point tres expresse;
A Clément VI l'Esprit Saint la dicta
Car, comme on sait, c'est lui qui les inspire.
L'Amour charmé lui-meme l'adopta,
Meme l'on dit que ce dieu la fait lire
Chaque dimanche au prone de Paphos.
Quoui qu'il en soit, je vais en peu de mots
Conter d'ou il vient la réforme nouvelle.
Amis, saurez qu'Hymen sous sa cordelle
Avait, dit-on, attrapé depuis peu
Froide pucelle et galant plein de feu:
C'est la souvent des tours d'hyménée.
Rien n'y plaignait et soir et matinée,
L'époux nouveau plus ardent qu'un tison,
Pour réchauffer la belle inanimée:
Mais tous ses feux s'en allaient en fumée,
Et sa moitié, plus froide qu'un glaçon,

---

lásd SZARVASI Margit, *Magánkönyvtáraink a XVIII. században: Főpapok és főurak, nemesek és polgárok*, Bp., Magyar Nemzeti Múzeum Orsz. Gyűjteményei, Széchényi Könyvtára, 1939, III. fejt., Főúri könyvtárak, 51–100. – A könyveket persze csempészték, leggyakrabban borosládák fenekén, de mégis megérkeztek, és kézzől kézre jártak. Lásd ECKHARDT Sándor, *Az aradi közművelődési palota francia könyvei*, Arad, 1917, 277. – Továbbá a tiltott könyvkereskedelemlről lásd még GÁRDONYI Albert, *Magyarországi könyvnyomdászat és könyvkereskedelem a XVIII. században, különös tekintettel Budára és Pestre*, Bp., 1917.

Ne s'en haussait ni baissait davantage;
Sans qu'elle prît nulle part a l'ouvrage,
Lui seul vaquait a ce jeu qu'aisément,
Sans le nommer, tout fin lecteur devine:
Jeu ou l'époux prend ordinairement
Toute la peine ou femme qui soit fine
Ne vaque bien qu'avecque son amant.
La mort enfin le mit au monument,
Et de façon vous troussa la pauvrete,
Qu'a ses cotés, dans la meme couchette,
Son mari meme ignorait son destin;
Son ame était peut etre encore en route,
Quand tourmenté du démon du matin,
Il s'éveilla: comme l'Amour ne voit goutte,
Bref, le paillard rendit au pauvre coprs
Autre devoir que le devoir des morts.
Froids habitants de la nuit ténébreuse,
Si les devoirs qu'on vous rend a la mort
Peuvent la-bas adoucir votre sort,
Ame a jamais fut-elle plus heureuse?
L'astre du jour, sortant du fond des eaux,
Vint pénétrer fenetres et rideaux,
Et découvrir tout le noeud de l'affaire,
Pour peu qu'ayez d'imagination,
Devinerez ce qu'il put dire et faire;
Mais las! surtout la profanation

Par lui commise envers la trépassée,
Terriblement bourrelait sa pensée,
Si qu'il s'en fut avant Paques venu,
A son curé compter par le menu,
Qu'innocemment il avait troublé l'ame
Et le repos de la défunte dame.
Pour tels forfaits pouvoirs sont trops courts,
Dit le pasteur, au Pape ayez recours.
Il s'en fut donc a l'éveque de Rome
Dieu sait comment il tanca le pauvre homme.
Une autre fois, lui dit Sa Sainteté,
Ayez au cas un peu moins d'apreté,

La chose assez vaut bien qu'on y regarde,
Et de plus pres, enfin prenez-y garde,
Et n'allez plus aussi légèrement
Administrer un pareil sacrement.
D'un tel grief l'absout coute bonne,
Selon les cas on la vend, on la donne.
Il l'eut enfin, et revint, mais avant,
Le conducteur de la sainte nacelle
De maints pardons remplit son escarcelle,
Monnaie aussi courante que le vent,
Puis assembla l'infailible college,
Pour obvier a pareil sacrilege;
On y dressa bonne bulle de Dieu:
La Clémentine est son nom de bapteme;
Comme l'on voit, du nom propre du pape meme.
Ores, sachez ce qui donna lieu.
Le voici donc, besoin n'est d'apostille:
„Nous ordonnons a toute femme ou fille,
Pucelle soit, ou qui ne le soit pas
Si ne veut pas qu'on l'excommunie,
De remuer, de donner signe de vie,
Quand vaqueront au prolifique cas;
Faute de quoi, fût-elle impératrice,
Sous tel prétexte ou cause que ce soit,
Nous relevons envers telle infractrice,
Époux, amants, de tous amoureux droits.”

A fenti francia vers mintájára Fekete a következő, eddig csak kéziratban¹⁶ olvasható magyar asszonycsúfoló verset alkotta:

XXII. János Pápának bullája

Asszonyim! ki tudná nékem ki ragadni
A' kopasz Halásztol, a'ki meg ragadni
Merte volt Mesterét, a mai Pápáig,
Ismét tőle tovább Pápáknak fogytáig.

16 MTA Kézirattára, Régi és újabb írók, 40 , 684. sz.

Ki volt, vagy ki lészen sok rossz közt az allya?
/:Van ki Gergelyt,¹⁷ Sándort, Sixtnél jobbnak vallya:/
A' Legokosabbról nintsen vetekedés,
's Abban meg egyezhetsz, Mézes Molinista,
Átkozzon bár téged a' rut Janzenista,
Hogy szegény Jánosunk a' huszonkettődik,
kin Tirol Fridrikje¹⁸ kárával vesződik.
Valamennyi Pápát eszével nyomhatta,
's Érdemét még senki fel nem haladhatta;
Ámbár a' Pap Gyülés Kosztnicz Városában¹⁹
Ezen odább adni, s a Világ nyakában
Nála komorabbat Szent Péter Székébe
Be ültetni kívánt dühödött mérgébe:
Még is tsak Jánosunk volt a' legokosabb.
Adott Bullájába nekünk leg hasznosabb.
Sőt hogy ezen Gyülés, melly Huszt meg égette,²⁰
A' jó szivü Pápát csunyán meg vetette,²¹
Betsület ő néki, fenn tartotta nevét
Papok mirigysége fel öntvén a' levét;
Mert a subás Birák, mérget rosszra főzni
Nem szoktak, sőt inkább jó hirben fertőzni.
Igen jól tudjuk azt, János Menyetskésnek
Hogy vádolni kezdték a' szent égetésnek
Meg bomlott Mesteri, minthogy vén mindnyája,
S' A Szent Apáczákkal nem bir korsonyája.
Háromszáz a' száma kiket rá kenének,
Sőt Hugaiból is kettőt nevezének,
A'kikkel a' Pápa lépett malasztjára.
Vallyon ki nem vágná szentséges nyájára?

17 Fekete lábjegyzete: VIIIdik Gergely, VIIdik Sándor, VIdik Sixt.

18 Fekete lábjegyzete: Ausztriai Fridrik, a' ki azon időben Tirolnak Fejedelme volt, sokat szenvedett Sigmond Császártól, mert XXIIIdik János Pápának pártját fogta, sőt arról is vádoltatott, hogy a' kosztniczi Gyülés hatalma alól el szöktette volna.

19 Fekete lábjegyzete: A' Konstantíai Concilium János Pápán odább adott, 's Mártont, a' ki szentnek tartatott, tette helyébe.

20 Fekete lábjegyzete: Husz János, Prágai Hieronimus, a' Constantiai Concilium által meg égettettek, ámbár Sigmond Császár nekik biztos Levelet adott volna, mert a' Misét Anya nyelven mondatni, az áldozatot két szín alatt, 's a fő Papokat szegényebb 's jobb erköltsüekké kívánták.

21 A szerző itt nyilván a pletykákra céloz, amelyek miatt a „menyecskés” jelzöt kiérdemelte.

Mit is tudnánk Papnak a' sok pénzen kívül
Irigyleni, hanem annyi szüzet hivül?
Ha nyirott koronájok illy erőt adhatna,
Pappá lenne kiki, mert rá vágyódhatna.
E' virgoncz Jánoshoz kit így Ördögöltek,
Midőn még Rómában²² előtte füstöltek,
Innét egy vándorló térdel gubába,
Büne botsánatját így kéri bujába:
„Nagy vétekben esttem, most Magyarországból,
Atya, hozzád jövök, ördögi rabságból,
Mellybe bele dültem, mint annak szamara,
Kit Levita kutból huzni nem akara,
Oldozd meg Lelkemet, azt tsak Te teheted,
Azé leszs Mennyország kinek oda veted.
Friss erőben vagyok, szép hitvesem vala,
Sem sovány, sem kövér, tsak hogy már meg hala.
Fekete szemeit, tellyes Mellyetskéjét,
Diána termetét, fejr testetskéjét,
Meg vallo szeretem ágyamban találni,
's Ámbátor Buzenbaum²³ meg tiltja vizsgálni
A'mit a szoknya fed a ' házas embernek,
Mondván: hogy Pokolban azért is meg vernek,
Ha gyönyörüséggel példázunk Ádámra,
Azzal nem törődvén hágtam Katiczámra.
De Magyar Menyetske nagyon szemérmes,
Ha mindjárt a' kigyó, még olly kellemetes
Tettetésből, mint holt, nem szokott mozogni,
's Alatta Nyoszolyánk ritkán tud rozogni.
Egyszer el hívának nagy Vendégségben,
Mert Pajtásim között élünk emberségben.
Ott nagyon fel önték a' Malom garatra,
Járván a fedeles²⁴ Biró választatra.
Vigan voltunk nappal, estve haza térvén,
Feleségem mellé vidáman bé férvén,

22 Fekete lábjegyzete: Minek-előtte fel állott volna a' Constantiai Concilium, János Pápa Rómában uralkodott.

23 Fekete lábjegyzete: e' Jesuita Casuista volt 's tiltotta, hogy gyönyörüséggel ne miveltessék a' házassági kötelesség.

24 Fekete lábjegyzete: A' fedeles pohár.

A' tréfa reám ért, mellynek titok neve,
Tsendes volt Kat'Asszony, estve még jól eve,
Régi szokásából az ő tsendességét
Éppen fel se vettem, látván melegségét,
Katitza testének, kezdém tánczom járni,
's még el nem fáradtam, gatyám bé se zárni.
De midőn meg virradt akkor meg esmértem,
Jaj Pápa Uram! hogy holt testéhez értem.”
Huszonkettődikünk iszkódik székébe,
Kardinálokat hiv Tanátsok fészékébe.
A' Consistorium a' dologról morog,
Mély álmélkodással ide 's tova forog,
Ártatlan a' vétkes, igen nagy a vétke.
Mint tetszik Asszonyim! Szegény Magyar étke?
Hogyan itélnétek (dolgát)? Ti volnátok ebben
Leg jelesebb Birák, 'S a kérdést leg szebben
Sőt fő törés nélkül végeznétek kényre.
De nem ugy a' Pápa több Kardináljával
Sokat gondokozván veres Pap Nyájjával.
Mi módon lehetne az ollyast kerülni,
Hogy másnak ne keljen e' bűnben merülni,
's illy Iszonyu Casus többé ne történjen,
Egy Czifra Bullában meghagyja keményen
A' szent házasságnak állandó hasznára,
Szüz Lányoknak magok fel találására.
Hogy az Asszony állat jeles mozgásával
Elte jelét adja fel emelt farával,
Ha tsak a' pokollal magát el nyeletni,
Nem akarja, 's itt is nem igen kellelni.
Régtől Szent Bulláját kedves Pápájának
Követi Szép Népe más föld országának,
's Minden Nemzeteknek leg restebb szoknyája
Ezen bölts Pápának engedelmes Nyája.

25 Fekete lábjegyzete: L'Abbé de Grécourt volt az első a' ki ezen Bullát Francia Versre vette, utána Abbare Casti olasz köntösbe öltöztette; Én pedig szabad Magyar Pajkos ruhátskát tsináltam néki.

26 Grécourt abbé *La Clémentine* címmel verselte meg ugyanezt a témát.

Tsak a' mi Hazánkban nem lett közönséges,
Leg alább sokaknál néha még kétséges
Volt az élet halál, hogy ezt távoztatni,
's hogy élnek kedvesink lehessen tudhatni,
Grecourt féjbe Papnak²⁵ ezen szép munkáját²⁶
Magyarra Ruházám használó Bulláját.
Igaz Magyaroknak szaporodására,
Nagyságtok lelkének boldogulására,
Hogy ezután senki holt testhez ne nyuljon,
Illyesért Rómára többet ne szoruljon,
Lánynak Menyetskének ne légyen mentsége,
's Nőjjön a' férfiak ébredt tehetsége.
De lám a' Poeta jutalomért verselt,
Vén ugyan a' Legény, 's a' haja már perzselt,
Még is ki kél azért egynehány próbára,
Ha bátor nem vágy is már szüz koronára.
Agg lovon a' farkast verik el legjobban,
Öregnél is a' tűz tartósb, ha fel lobban.

A két szöveg egybevetésekor szembeötlő legfőbb különbség, ami egyben némi vigaszunkra is szolgálhat, hogy a francia szerző a francia nők szemére hányja azt a mozdulatlanságot, amit Fekete a magyar nők szexuális magatartásában vél felfedezni. Ne kutassuk, mennyire megalapozott vagy közhelyszerű a különböző nemzetiségű feleségeket frigid viselkedéssel vádolni, elégedjünk meg annyival, hogy mindkét nemzet 18. századi erotikus irodalmában előfordul ez a motívum, és hogy a nőkhöz intézett súlyos szemrehányás nyilván nem a valóságra támaszkodott, ha ilyen könnyedén be lehetett helyettesíteni egyik nemzetet a másikkal. Egyéb jeles irodalmak (pl. az olasz vagy a német) tanúsága alapján bármelyik nemzetre rá lehetett ragasztani az elítélő címkét. A téma fontosságából ez semmit nem von le, és anélkül, hogy aktualitását firtatnánk, inkább humoros oldalát nézzük ennek a légből kapott nemzeti karakterológiának! Nagy kár, hogy sem a francia eredeti, sem magyar változata nem értékelhető igazán jó versnek költői szempontból, de ebből a korból a magyar változat így is legalább merészségével említést érdemel.